مۇھەممەت چاۋار

شاھەنەمنىڭ ئاشقى

شنجاڭ خەلق نەشرياتى

مۇھەممەت چاۋار

شاھسەنەمنىڭ ئاشىقى

(ھېكايىلەر، پوۋېستلار)

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

夏赫赛娜木的情人 /买买提·恰瓦尔著。
—乌鲁木齐：新疆人民出版社，2004.3（2009.5 重印）
ISBN 978—7—228—08652—8

Ⅰ.夏… Ⅱ.买… Ⅲ.中篇小说—作品集—中国—当代—维吾尔语（中国少数民族语言）② 短篇小说—作品集—中国—当代—维吾尔语（中国少数民族语言）Ⅳ. I247.8

中国版本图书馆 CIP 数据核字（2004）第 014830 号

作　　者	买买提·恰瓦尔
责任编辑	买买提吐尔地·米尔孜艾合买提
责任校对	帕力达·艾力
封面设计	艾克拜尔·沙力
出版发行	新疆人民出版社
电　　话	(0991)2827472
地　　址	乌鲁木齐市解放南路 348 号
邮政编码	830001
印　　刷	新疆八艺印刷厂
经　　销	新疆维吾尔自治区新华书店
开　　本	850×1168 毫米　1/32
印　　张	6.125
版　　次	2007 年 7 月第 1 版
印　　次	2009 年 5 月第 2 次印刷
印　　数	3001—6000 册
定　　价	9.00 元

شاھسەنەمنىڭ ئاشىقى

(ھېكايە ـ پوۋېستلار)

ئاپتورى: مۇھەممەت چاۋار
مەسئۇل مۇھەررىرى: مۇھەممەتتۇردى مىرزىئەخمەت
مەسئۇل كوررېكتورى: پەرىدە ئەلى
مۇقاۋىسىنى لايىھىلىگۈچى: ئەكبەر سالىھ
نەشر قىلىپ تارقاتقۇچى: شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى
تېلېفون: 0991—2827472
ئادرېسى: ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 ـ نومۇر
پوچتا نومۇرى: 830001
باسقۇچى: شىنجاڭ بايى باسما زاۋۇتى
ساتقۇچى: شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق شىنخۇا كىتابخانىسى
فورماتى: 850×1168 مىللىمېتىر 1/32
باسما تاۋىقى: 6.125
نەشرى: 2007 ـ يىلى 7 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
باسمىسى: 2009 ـ يىلى 5 ـ ئاي 2 ـ بېسىلىشى
تىراژى: 3001—6000
كىتاب نومۇرى: ISBN 978-7 - 228 - 08652 - 8 — 8
باھاسى: 9.00 يۈەن

ئورتاق غايە، ئەقىدىگە ئوقۇلغان مەدھىيە

(مۇھەممەت چاۋارنىڭ «شاھسەنەمنىڭ ئاشىقى» ناملىق كىتابىغا كىرىش سۆز ئورنىدا)

مۇھەممەت چاۋار ھازىرقى زامان ئۇيغۇر شېئىرىيىتىدە خېلى پۇختا بەدىئىي خاسلىققا ئىگە شېئىرلىرى بىلەن ئوقۇرمەنلەر قەلبىدە ئۆزىگە خاس ھۆرمەت ۋە ئېھتىرامغا سازاۋەر بولغان ئىقتىدارلىق شائىرلاردىن بىرى. ۋۇجۇدىدا ئىجتىھات ۋە ئىزتىراپ تۇيغۇلىرى ھەر ۋاقىت ئۇرغۇپ تۇرغان تەپەككۇر ساھىبىغا نىسبەتەن ئېيتقاندا، ھايات قىسمەتلىرى ئاتا قىلغان روھىي جۇغلانمىلار گاھىدا نەزمە قۇرلىرىغا تىزىلىپ قاپىيە نازاكەتلىرى بىلەن جۇلالانسا، گاھىدا بەلگىلىك ئارقاق ـ ئۇرۇشلۇك ماكان ـ زامان ھادىسىلىرى ۋە ھەرخىل ئوبرازلار ۋاسىتىسىدە نامايان بولىدۇ. مۇھەممەت چاۋار يۇقىرىقى ئىككى خىل ئىمكانىيەتتىن ئورتاق ۋە ئۇنۇملۇك پايدىلىنىپ، ئۆزىنىڭ يېتىلگەن ماھارىتى بىلەن ئەدەبىياتىمىزغا بىر كىشىلىك يېڭىچە تۇس قوشتى. مانا شۇ تاپتا ئوقۇرمەنلىرىمىز مۇھەممەت چاۋارنىڭ تۇنجى نەسرىي ئەسەرلەر توپلىمى ـــ «شاھسەنەمنىڭ ئاشىقى» ناملىق پوۋېست، ھېكايىلىرى بىلەن يۈز كۆرۈشۈش ئالدىدا تۇرۇپتۇ.

ئالدى بىلەن شۇنى ئېيتىپ ئۆتۈشكە توغرا كېلىدۇكى، «شاھ سەنەمنىڭ ئاشىقى» ناملىق بۇ توپلامغا كىرگۈزۈلگەن ئەسەرلەر گەرچە سان جەھەتتىن كۆپ بولمىسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭدىكى ئەسەرلەر ئۆزىگە خاس رەڭدارلىققا ئىگە. مەسىلەن: «مەشئۇملۇق» دەپ ئاتالغان پوۋېستتا ئاپتور بىزنى بۇنىڭدىن بىر ئەسىر ئىلگىرىكى قەشقەر ۋە خوتەن ۋادىلىرىغا باشلاپ،

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

مۇھەببەت، ساداقەت، دوستلۇق ھەققىدىكى ئاجايىپ تەسىرـ
لىك، ئۇنتۇلماس قىسسىلەردىن ھۇزۇرلاندۇرسا، «شاھسەنەمـ
نىڭ ئاشىقى» ناملىق پوۋېستتا ئىزدىنىش روھىغا باي، تىرىشـ
چان، ئۆز ئەقىدىسىگە ساداقەتمەن، ئىرادىلىك مەرىپەت ئىگىلىـ
رىنىڭ «مەدەنىيەت زور ئىنقىلابى» دىن ئىبارەت قاباھەتلىك
يىللاردىكى ئاچچىق قىسمەتلىرىگە ھەمنەپەس قىلىدۇ. «ئاق
كېپىنەك»، «نەسىللىك بۇقا»، «ئۆكتەملىك» قاتارلىق ھېكاـ
يىلەردە بولسا تۇرمۇشتىكى ئاددىي، تەبىئىي ئەمما تىپىك ۋەقە
ۋە ھادىسىلەر تۇتقا قىلىنىپ، بىر قىسىم كىشىلەرنىڭ روھىي
دۇنياسىدىكى ئۆزگىرىشچان ھېس ـ تۇيغۇلار، پۇرسەت ۋە مەنـ
پەئەت، ديانەت ۋە نەپسانىيەت قاتارلىق مۇرەككەپ ئامىللار
ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەت ئۆركەشلىرى ھەم ئۆتكۈر كومېدىيىـ
لىك ھەم چوڭقۇر تىراگېدىيىلىك نۇقتىدىن ئەپچىللىك بىلەن
سۈرەتلەپ بېرىلگەن. ئوقۇرمەنلەر «ئاق كېپىنەك» دېگەن ھېـ
كايىنى ئوقۇغاندا ئۆزىنى بىر مەيدان غەلىتە كومېدىيىنىڭ تاماـ
شىبىنى قاتارىدا ھېس قىلسا، «نەسىللىك بۇقا» دېگەن ھېكايىـ
نى ئوقۇغاندا يا كۈلۈشنى، يا يىغلاشنى بىلەلمەي ئېغىر ئۇھسىـ
نىپ قالىدۇ؛ «ئۆكتەملىك» دېگەن ھېكايىنى ئوقۇغاندا بولسا،
ئويلاپ يېتىش قىيىن بولغان رەزىل قىلمىشلاردىن غەزەپكە
كېلىدۇ.

مەن بۇ يەردە توپلامغا كىرگۈزۈلگەن بارلىق ئەسەرلەر
ھەققىدە بىرمۇبىر توختىلىپ، ئوقۇرمەنلەرنىڭ ۋاقتىنى ئالغۇم
يوق. شۇنداقتىمۇ ئۆزۈم ۋەكىللىك خاراكتېرىگە ئىگە ئەسەر
دەپ تونۇغان «مەشئۇملۇق» پوۋېستى ھەققىدە ھېس قىلغانلىـ
رىمنى قىسقىچە بايان قىلىمەن.

«مەشئۇملۇق» پوۋېستىنىڭ دەسلەپكى قۇرلىرىنى ئوقۇش
بىلەن تەڭ مېنىڭ دىققىتىمنى ئۆزىگە تارتقان نۇقتا ئۇنىڭ قۇـ
رۇلمىسى بولدى. چۈنكى ئاپتور ئەسەرگە قەلەم تەۋرىتىشتە
شەرق كلاسسىك ئەدەبىياتىنىڭ ئەڭ يارقىن، يېقىملىق ئامىباب
ئۇسلۇبىغا مۇراجىئەت قىلىش ئارقىلىق بىزنى ئۆزىمىزگە ئەڭ

يېقىن بولغان، ئەمما تاشلىنىپ قالغىنىغا ئۇزۇن يىللار بولغان قويۇق شەرق تۇسىغا ئىگە قىسسىلەر ئالىمىگە باشلايدۇ.

پوۋېستقا قوشۇمچە «ئىشق تۇتىسىنىڭ يېڭى ئەپسانىسى» دەپ ماۋزۇ ئىلاۋە قىلىنغان، بۇنى ھەرگىزمۇ شۇنداقلا شەكلەن ئورۇنلاشتۇرۇش ياكى قەستەن بېزەك چىقىرىشنىڭ مەھسۇلى دەپ قاراشقا بولمايدۇ. چۈنكى خوتەنلىك سازەندە يىگىت شىرمۇھەممەت بىلەن قەشقەرلىك شائىرە قىز شەمسىقەمەرنىڭ مۇھەببەت ۋە ساداقەت بابىدىكى مۇقام كۈيلىرىدەك مۇڭلۇق، مەڭگۈ يېڭى تەسىرلىك ئەپسانىسىنى ئىشق تۇتىسىدىن ئاڭلايمىز. مېنىڭچە ئەسەر ئۆز ئىچىگە ئالغان ۋەقە ۋە ھادىسىلەرنىڭ بۇنداق ئەنئەنىۋى قىسسە شەكلىدە ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى ئۇنىڭ تارىخىي ئارقا كۆرۈنۈشى، بولۇپمۇ ئاساسىي چىقىش نۇقتىسى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك بولۇپ، خۇددى ئالتۇن ئۈزۈككە قويۇلغان ياقۇت كۆزدەك ياراشقان. بۇ نۇقتىدىن ئەسەر خەلقىمىزنىڭ كلاسسىك سۆيگۇ - مۇھەببەت قىسسىلىرى ۋە داستانلىرىغا ئاھاڭداش كېلىدۇ.

پوۋېستنىڭ تىل جەھەتتىن قېنىق شېئىرىي «پۇراق»قا ئىگە. يۇقىرىدا ئېيتىپ ئۆتۈلگىنىدەك مۇھەممەت چاۋار ئالدى بىلەن ئۆزىنىڭ شائىرلىقى بىلەن تونۇلغان. شۇڭا، ئۇنىڭ شائىرانە تەپەككۇرى، ھېس - تۇيغۇسى، ھاياجانلىق تەۋرىنىشلىرى بۇ مۇھەببەت قىسسىسىگە تەبىئىي رەۋىشتە يارقىن، يېقىملىق، ئويناق تىل ئاتا قىلغان. ئەسەرنىڭ تىل جەھەتتىكى بۇ خىل ئۆزگىچىلىكى ئۇنىڭ ئاپتور بىزگە سۇرەتلەپ بەرگەن ئاشۇ ماكان ۋە تارىخىي دەۋر بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى يەنىمۇ يۇقىرى پەللىگە كۆتۈرگەن.

پوۋېستنى ئوقۇپ تۈگەتكەندىن كېيىن خېلى ئۇزاق ئېغىر ئويغا پاتتىم. ئورتاق نىشان، ئورتاق غايە ۋە ئورتاق ئەقىدە بىلەن بىر - بىرىگە سەمىمىي كۆڭۈل قويغان ئىككى ياشنىڭ ئۇنتۇلماس تېراگېدىيىلىك قىسمىتى مېنى لەرزىگە سالغانىدى. ئەسەرلەر گەرچە ھەجىم ئېتىبارى بىلەن پوۋېست دەپ ئاتالغان

بولسمۇ، لېكىن مېنىڭ نەزىرىمدە ئۇنىڭ ۋەزنى رومان دەپ ئاتالغان خېلى توم كىتابلاردىن ئېغىر تۇيۇلدى.

شائىر، يازغۇچى مۇھەممەت چاۋار ئەپەندى 1949 - يىلى «يىپەك ئېلى» دېگەن نام بىلەن تونۇلغان، خوتەندە دۇنياغا كەلگەن. 1967 - يىلى قەشقەر يېزا ئىگىلىك تېخنىكومىنى پۈتتۈرگەن، ھازىر خوتەن ۋىلايەتلىك مەمۇريي مەھكىمىنىڭ باش كاتىپلىق لاۋازىمى بىلەن مەشغۇل.

مۇھەممەت چاۋار 1973 - يىلى «ئورما قوشىقى» ناملىق شېئىرى بىلەن ئەدەبىيات ساھەسىگە كىرىپ كەلگەن. 1986 - يىلى «يېشىل مۇھەببەت» ناملىق شېئىرلار توپلىمى نەشر قىلدۇرۇپ ئوقۇرمەنلەر بىلەن يۈز كۆرۈشكەن. بىر نەچچە ئەسەرلىرى مۇكاپاتلارغا سازاۋەر بولغان. ئۇ خەنزۇ تىلىدىكى ئەسەرلەرنى ئۇيغۇر تىلىغا تەرجىمە قىلىش ۋە ئۇيغۇر تىلىدىكى ئەسەرلەرنى خەنزۇ تىلىغا تەرجىمە قىلىش جەھەتتە قوش تەرەپلىمە ماھىر تەرجىمان. ئۇ يەنە ئەدەبىياتىمىزنىڭ نەزەرىيە تەتقىقاتى ۋە ئېستېتىكىسى جەھەتلەردىمۇ ئۈنۈملۈك ئىلمىي ئەمگەكلەر بىلەن مەشغۇل بولغان. نۆۋەتتە ئۇ سىستېمىلىق ھالدا ئۇيغۇر شائىرلىرىنىڭ شېئىرلىرىنى خەنزۇ تىلىغا تەرجىمە قىلىپ نەشر قىلدۇرۇش ئۈستىدە تەر تۆكمەكتە.

ئاخىردا ئىقتىدارلىق قەلەم ساھىبى مۇھەممەت چاۋار ئەپەندىنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى ئىجادىيەت ئىشلىرىغا ئاق يول ۋە مول نەتىجە تىلەيمەن. بۇ يامىشلىرىم مۆھتەرەم ئاپتور ۋە كەڭ ئوقۇرمەنلەرنىڭ مۇبارەك نەزىرىگە مەنزۇر كەلسىكەن دېگەن ئۈمىدتىمەن.

ئەزىزى

2003 - يىلى 22 - يانۋار

مۇندەرىجە

ھېكايىلەر

ئاق كېپىنەك 1
نەسىللىك بۇقا 15
ئۆكتەملىك 28

پوۋېستلار

شاھسەنەمنىڭ ئاشىقى 41
مەشئۇملۇق 128

ئاق كېپىنەك

كەچلىك تاماقتىن كېيىن تۇرسۇن ھاكىم تېخى ئۈسۈپمۇ ئۆلگۈرمىگەن ساقاللىرىنى بىر قۇر «دەزمال» لىغاندىن كېيىن ئىشكاپتا ئېسىقلىق تۇرغان كاستۇملىرىنىڭ ئىچىدىكى ئاق چىكىت گۈللۈك قارا كاستۇمنى تاللاپ تاقىدى ـ دە، ئۆينىڭ جەنۇب تېمىغا ئېسىلغان ئەينەكنىڭ ئالدىغا كېلىپ چاچلىرىنى تاراشقا باشلىدى.

ـــ كەچتە يەنە نەگە بارسىز؟ ـــ پېشايۋان سۇپىسىغا سېلىنغان داستىخان ئۈستىدىكى قاچا ـ قۇچىلارنى يىغىشتۇرۇۋاتقان ئايىمنىسا ئېرىنىڭ ئالدىراش جابدۇنۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ ئېيتتى.

ـــ يىغىنغا، كەچتە ھۆكۈمەتتە يىغىن ئاچىمەن، ـــ دېدى ئۇ، ئايىمنىساغا قاراپ، ـــ سەن باللار بىلەن بالدۇرراق ياتقاچ تۇرساڭمۇ بولىدۇ، ـــ تۇرسۇن ھاكىم ئۆرۈلۈپ، ئايۋان سۇپىسىغا تاشلانغان سومكىسىنىڭ ئىچىدىن بىر پارچە گېزىتنى ئېلىپلا تالاغا ماڭدى.

ـــ مەن كەتتىم.

ئايىمنىسا يەنە ئادەتتىكىچە ئۆز ئىشىغا تۇتۇندى، كەچلىك تاماقتىن كېيىن، ئاشخانىنى پاكىز يىغىشتۇرۇپ بولۇپ، ئاندىن ئەتىگەندىن بېرى يۇيۇپ قۇرۇتقان كىيىملەرنى ئايۋاننىڭ سۇپىسىغا تاشلاپ، دەزماللاشقا باشلىدى. ئۇ، ھەقلىق يوسۇندا ئاۋ-

ۋال ئېرىنىڭ كىيىملىرىنى دەزماللىدى. تۇرسۇننىڭ ھاكىملىققا تەيىنلىنىشى بىلەن ئۆيىنىڭ قىلىدىغان ئىشلىرىمۇ ھەسسىلەپ كۆپەيدى. بۇ، ئائىلىنىڭ بارلىق ئىشلىرى ئۇنىڭ بېشىغا كە- يىلدى. ئۇنىڭ ئۇستىگە، كېلىپ - كېتىۋاتقان مېھمانلارنىڭ كۆپلۈكىنى دېمەيسىز. ئەمما، ئۇ، ۋايىسمايتتى. شۇنداق، ئۇ جاپاغا كۆنۈك. راستتىنى ئېيتقاندا تۇرسۇن بىلەن توي قىلىش- تىن ئىلگىرى ئۇ، تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپنى پۈتتۈرگەن سەھرا قىزى ئىدى. ئۇزۇن ئۆتمەي ئاتا - ئانىلارنىڭ رازىلىقى بىلەن ئۆز يېزىسىنىڭ دېھقانچىلىق تېخنىكى تۇرسۇن بىلەن ئۆي - ئوچاقلىق بولدى. مانا، ھايت - ھۇيت دېگۈچە بىر قانچە يىل ئۆتۈپ كەتتى. قارغىش تەگكۈر زامانىنىڭ يامان كۈنلىرى تۈگەپ، تۇرسۇن ھاكىم بولدى. ئېرىنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتى- نى ساقلاش ئۈچۈن، ئۇ ئۆزىنىڭ بىر ئائىلە ئايالى بولۇشىغا قارىماي، ھەرقانداق بەدەل تۆلەشكە رازى ئىدى. ئايىمىنىسا مۇ- شۇلارنى ئويلاۋېتىپ، ئېھتىمال كۆڭلى سۆيۈندى بولغاي، پە- سىڭكىدە كۈلۈپ قويدى. ئۇنىڭ قولىدا ئاستا ھەرىكەتلىنىۋاتقان دەزمال شۇ تاپتا قىزىغانىدى.

كۈنلەر شۇنداق ئۆتۈۋەردى. تۇرسۇن ھاكىمنىڭ «كەچلىك يىغىنلىرى» مۇ بارغانسېرى كۆپىيىۋەردى. «ھاكىم دېگەننىڭ ئىشى ئاز بولامتىمۇ؟ ھەركۈنى شۇنچە كۆپ ئادەمنىڭ ئۇنى سۈرۈشتۈرۈپ يۈرگەنلىكىدىن قارىغاندا، ئۇنىڭ بىر كۈنلۈك ۋاقتىمۇ چەكلىك - دە! ۋاقىت يېتىشمىگەندىن كېيىن كېچە ئىشلىمەي نېمە ئامال» دەپ ئويلايتتى ئايىمىنىسا. «ھاكىملىق دېگەن تازا بازىرى ئىتتىك ھۈنەرگىلا ئوخشايدىكەن».

ئەپسۇس، ئىش ئۇنداق ئوڭۇشلۇقمۇ ئەمەس ئىدى. بىر كۈنى چۈشلۈكى ئايىمىنىسا ئازراق قېتىق سېتىۋېلىش ئۈچۈن بازارغا چىقىۋىدى، كۆۋرۈك بېشىدا مۇئاۋىن ھاكىم سەيدۇللا- نىڭ خوتۇنى ساجىدەم بىلەن ئۇچرىشىپ قالدى. تىنچ - ئامانلىق

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

سوراشقاندىن كېيىن، ساجىدەم ئۇشتۇمتۇت ھاكىمنىڭ ئۇستىدە سۆز ئاچتى:

— ۋاي، ئايىمنىساخان، ئۆزلىرىگە بىر گېپىم بار ئىدى. دېسەم بولارمۇ؟ دېمىسەم بولارمۇ؟

— نېمە گەپ ئىدى ساجىدەم؟ — ئۇنىڭ گېپىنىڭ ئۇرانىدىن ھەيرانلىققا چۆمگەن ئايىمنىسا ئاڭلاش تەقەززاسىدا دېدى، — دەۋەرسىلە، نېمە گەپ بولسا شۇنى دېسىلە.

— ئەمىسە، خاپا بولمايلا جۇما؟

— ياق.

— ئۇنداق بولسا ئاڭلاپ تۇرسىلا، يېقىندىن بۇيان ھاكىمنىڭ كەچلىكى نەلەرگە بېرىپ يۈرىدىغانلىقىدىن خەۋەرلىرى باردۇ؟

— ئۇ كەچلىرى يىغىنىم بار، ھۆكۈمەتتە يىغىن ئاچىمەن دەپ كېتىدۇغۇ.

— ۋايىيەي نەدىكى يىغىننى دەيدىغانلا، خانىم، ئۇلار يىغىنغا بارمايدىكەن، تانسىغا بارىدىكەن، تانسىغا! — ساجىدەمنىڭ سۆزى گەرچە ئۇنىڭ ئاز - تولا زەردىسىنى قايناتقان بولسىمۇ، بىراق، ئۇ ئۆزىنى بېسىۋالدى.

— ھاكىم بولغاندىكىن، باشقىلار چاقىرىدىغاندۇ، شۇڭا بارغاندۇ، مەيلى بارسا بارمامدۇ.

— ۋىيىەي خانىم، نېمە دېگەنلىرى ئۇ، مەيلى دەۋاتقانلىرىنى، تېخى. بۇ دېگەن «چاقىرىق - چىللاق» ئەمەس، بەلكى مەخسۇس ئۇيۇشتۇرۇلغان تانسا. ئۇ يەرگىچۇ، قارىسىلا ناھىيە تەۋەسىدىكى داردىن قاچقان «جىن - شاياتۇن» لارنىڭ ھەممىسى يىغىلىدىكەن. ئىرماش - چىرماش بولۇپ ئوينايدىكەن. مەن ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈم. ئۆتكەندە بىر سوقۇشۇۋىدىم، بىزنىڭ ئادەمغۇ بارمايدىغانلا بولۇپ كەتتى. سىلىمۇ ھاكىمغا كۆپرەك كۆز - قۇلاق بولالا. بوشاڭلىق قىلىپ، ھاكىمنى ئاشۇ

«جىن ـ ئالۋاستى» لارغا تارتقۇزۇپ قويمىسىلا، يەنە.

كۆۋرۈككە قاراپ كېلىۋاتقان بىر ماشىنىنىڭ يېتىپ كېلىشى بىلەن ئۇلارنىڭ سۆھبىتى ئۈزۈلۈپ قالدى. ئىككىيلەن خوشلىشىشتى. بىراق، ساجىدەمنىڭ كېيىنكى «تارتقۇزۇپ قويمىسىلا» دېگەن سۆزىدىن ئايىمنىسانىڭ پاك يۈرىكىگە راستىتىنلا پىچاق سانجىلغاندەك بولدى.

شۇ كۈندىن بۇيان ئايىمنىسانىڭ كۆڭلى تولىمۇ پەرىشان ئۆتۈشكە باشلىدى، ئۇ، كۆپ ئويلىدى. ھەتتا بۇ ئىشنى بىۋاسىتە ئېرىنىڭ يۈزىگە سېلىش نىيىتىگىمۇ كەلدى. ئەمما، ئۇ ئۇنداق قىلمىدى. ئۇ ئىشنى ھامان ياخشىلىققا چۆرۈپ ئويلايتتى. «بۇ چىدىماسلارنىڭ تاپقان گېپى بولمىسۇن، يەنە. غەيۋەتنىڭ كەينىگە كىرىپ، پۇشايماندا قالغاننىڭ نېمە پايدىسى بولاتتى».

بۈگۈن ئەل ـ جامائەت ئېيتقاندەك «شېكەر شەنبە» ئىدى. ئايىمنىسا پۈتۈن بىر ئاخشام ئېرى ۋە باللىرى بىلەن ھەمسۆھبەت بولۇپ ئولتۇرۇشنى نەقەدەر ئارزۇ قىلىدۇ ـ ھە! ئەپسۇس، ئىش يەنە ئۇنىڭ كۈتكىنىدەك بولمىدى. كەچلىك تاماقتىن كېيىن، تۇرسۇن ھاكىم بۇرۇنقى ئادىتى بويىچە ئۆزىنى بىر قۇر جابدۇغاندىن كېيىن «كەچتە يىغىنىم بار» دەپ كېتىپ قالدى. ئايىمنىسا تەئەججۇپلىنىشكە باشلىدى: «نېمە تولا يىغىن ئۇ، شەنبە كۈنىمۇ ئاچامدىكىن؟ يا ساجىدەمنىڭ ئېيتقانلىرى راستىمدۇ؟» ـــ توساتتىن ئۇنىڭ كۆڭلىگە گۇمان چۈشتى، كۆڭۈل دېگەن ئاجايىپ نەرسە دەڭا! كۆڭلىڭىزگە شەك چۈشتىمۇ، بولدى. مانا، ئەمدى قاچا ـ قۇچىلارنى داستىخاننىڭ ئۈستىگە ئالدىراش تاشلاپ قويۇپ ، ئۆزىنى تۈزەشتۈرۈشكىمۇ ئۈلگۈرمەستىن، ئوپۇل ـ توپۇل تالاغا قاراپ يۈگۈردى. ئۇ، قويۇق سۆگەتلەر سايە تاشلاپ تۇرغان ئېرىق بويىدىكى يولنى بويلاپ تېز ـ تېز مېڭىپ، چوڭ يولغا چىقتى. ئۇ، ئۇيانىدىن ـ

بۇيان يۇرۇشۇۋاتقان شالاڭ ئادەملەر توپى ئىچىدىن ئۆز ئېرى تۇرسۇن ھاكىمنى ئىلغا قىلدى ۋە ئۇنىڭ ئىزىغا چۈشتى. ئەجەب ئىش، ئادەتتە شۇنچە مۇلايىم ئۆتۈۋاتقان بىر ئايال ھەش - پەش دېگۈچە شۇنچە سەگەك، قورقماس بىر «رازۋېدكا جەڭچىسى» گە ئايلىنىپ كەتتىمۇ؟ بىر ناھىيە ھاكىمىنىڭ ئىزىغا چۈشكىنىنى قارىمامدىغان ئۇنىڭ! بۇ يەردە ئۇنىڭدىن باشقا كىممۇ مۇنداق ئىشقا جۈرئەت قىلالىسۇن؟ توۋا، ھايات دېگەن قىزىق - ھە! ھاكىم ھۆكۈمەت دەرۋازىسىنىڭ ئالدىدىن ئۆتۈپ كەتتى. «ئۇ، ھۆكۈمەتتە يىغىنىم بار دەۋاتاتتىغۇ؟ ئەمدى نەگە ماڭغاندۇ؟ يىغىن باشقا جايدىمۇ - يە؟» ئايىمنىسا ئاشۇنداق گادىرماش خىياللار ئىلكىدە ئۇنىڭ كەينىدىن كۆرۈنەر - كۆرۈنمەس ئىز بېسىپ كېلىۋاتاتتى، گۈگۈم ئىلكىگە چۆككەن ناھىيە بازىرىنىڭ ئاسفالت يول يۈزىنى غۇۋا يورۇتۇپ تۇراتتى. دوقمۇشتىن قايرىلغان ئايىمنىسا ئىتتىك قەدەملەر بىلەن دوقمۇشقا كېلىپ، سول تەرەپكە بۇرۇلىۋىدى، ھاكىمنى يوقىتىپ قويدى. ئۇ، تېڭىرقىغانىدى.

— خانىم، بۇ يەردە كىمگە ساقلايلا؟ — تۇيۇقسىز چىققان بۇ ئاۋازدىن ئايىمنىسا بۇتتەك قېتىپ قالدى. ئۇنىڭ ئالدىدا ناتونۇش بىر ئوغۇل بالا تۇراتتى — ھاكىمنى ئىزدەملا؟ ئۇ ئىشچىلار ئۇيۇشما قورۇسىنىڭ ئىچىگە كىرىپ كەتتى — ئوغۇل بالىنىڭ بۇ سۆزىدىن ئايىمنىسانىڭ قاراڭغۇلاشقان كۆڭلى بىردىنلا يورۇپ كەتكەندەك بولدى. ئۇ، رەھمەت ئېيتىشنىمۇ ئۇنتۇپ، ئالدىراش مېڭىپ كەتتى. ئۇ، ئىشچىلار ئۇيۇشما قورۇسىنىڭ يان ئىشىكى بىلەن ئۇنىڭ ھويلىسىغا كىرىۋىدى، زال ئىچىدىن كۈچەپ چېلىنغان سازلارنىڭ ياڭراق ئاۋازى ئاڭلاندى. زالنىڭ كەينىدە ھېچقانداق ئادەم يوق ئىدى. ئۇ پەم بىلەن دەسسەپ ئالدىغا ئۆتۈپ، دېرىزىدىن زال ئىچىگە قارىدى. تۇرسۇن ھاكىم ئۇنىڭغا ئۇدۇلمۇئۇدۇل ساپادا ئولتۇراتتى. ئىككى،

ئۈچ ئادەم ئۇنىڭ ئەتراپىدا بىر ئىشلار بىلەن مەشغۇل بولۇپ ئاۋارە ئىدى. ھايال ئۆتمەي، زال ئىچىدە مۇزىكا ئاۋازى ئالماشتى. چىرايلىق كىيىنگەن بىر سەتەڭ ئايال ئۇدۇل ھاكىمنىڭ ئالدىغا كېلىپ تەزىم قىلدى ـ دە، ئۇنى تانسىغا تارتتى. ھاكىمنىڭ مەيدانغا چۈشۈپ، پىرقىراپ تانسا ئوينىشى بىلەن ئولتۇرغان جامائەتمۇ جۈپ ـ جۈپ بولۇپ مەيدانغا چۈشتى. ھاكىم ئوڭ قولى بىلەن ھېلىقى سەتەڭنىڭ بىر تۇتام كېلىدىغان ئەۋرىشىم بېلىنى چىڭ تۇتۇۋالغانىدى. مۇزىكا دولقۇنىغا ئەگىشىپ تانسا ئەۋجىگە چىقتى. بۇ ئەلەمگە چىدىمىغان ئايىمنىسا «پاڭگىدە» يىقىلىۋەتتى ـ دە، بۇقۇلدىغىنىچە كەينىگە ئۆرۈلۈپ، كەلگەن يولى بىلەن چىقىپ كەتتى. ئۇ، ئۆيىگە قايتىپ كېلىپ بىر ھازا يىغلىدى. ئۆز ئەقىدىسىنىڭ شۇنچىلىك دەپسەندە قىلىنغانلىقىدىن ھەسرەتلەندى. بۇ ئاخشام، تۇرسۇن ھاكىم خېلى كەچ ئۆيگە قايتتى. ئۇ ئىشىكنى ئېچىپ ئۆيگە كىرىشى بىلەن تەڭ ئۇنىڭ بەدىنىدىن چىقىۋاتقان ئەبجەش ئەتىر پۇرىقى، ئەتەي ئۇخلىغاندەك تۇسكە كىرىپ يېتىۋالغان ئايىمنىسانىڭ كۆڭلىنى سەسكەندۈرۈۋەتتى.

— بېشىغا كەلگەن بۇ ئېغىر كۈلپەتكە ھېچقانداق چارە قىلالمايدىغانلىقىغا كۆزى يەتكەن ئايىمنىسا ئەتىسى سابىق ھاكىمنىڭ ئۆيىگە كىرىپ، ئۇنىڭ خوتۇنىغا ھەممە دەرد ـ ئەلەمنى بىراقلا دەۋەتتى. شۇ دەم، ئۇنىڭ قارا كۆزلىرىدىن ياش يامغۇردەك تۆكۈلەتتى.

— مەن ئەمدى قانداق قىلىمەن، ئاچا؟ بۇ ئىشنى ئۇنىڭغا دەي دېسەم، تېخى ئېغىز ئاچالمىسام، ئاجرىشىپ كېتەي دېسەم يا. . . باللىرىمنىڭ يېتىم بولۇپ كېتىشىگە زادى چىدىمايمەن.

— ئەخمەق، چوكان، مۇشۇنىڭغىمۇ شۇنچىلىك قىلىش كېتەمدىكەن؟

— ئايىمنىساغا ئانا يوللۇق بۇ ئايال تەمكىن سۆز-

لەيتتى، — قىزىم، بۇ دېگەن سىز چوڭ بولۇپ ئۆسكەن سەھرا-
غا ئوخشىمايدۇ. ئۇنىڭ ئۇستىگە سىزنىڭ ئېرىڭىز ناھىيىنىڭ
ھاكىمى. سىز بىلمەيسىز، ئېرىڭىز ھاكىم بولدىمۇ؟ ئۇ، ئارد-
لاشمايدىغان قايسى بىر ئىش بار دەيسىز؟ ناھىيىنىڭ چوڭ —
چوڭ قۇرۇلۇشلىرى، چوڭ يىغىنلىرى، ھەرقانداق چوڭ ئىش-
لىرى ھاكىمسىز ئۆتەمدۇ؟ بۇ يۇرتتا، خەقنىڭ يوتقان ئېچىدىكى
جېدىلىدىن باشلاپ تا مەركەزنىڭ پىلانلىرىنى يولغا قويۇشقىچە
قايسىبىرى ھاكىمنىڭ ئالدىدىن ئۆتمىگەن. راست گەپنى ئېيت-
سام، مەنمۇ ئاكىڭىز ھاكىم بولغان دەسلەپكى چاغلاردا سىزگە
ئوخشاش نۇرغۇن — نۇرغۇن دەردلەرنى تارتىپ كۆرگەن. سىز
تېخى ئۇلارنى كۆرمەيسىز. ھاكىم تانسا ئوينىسا نېمە بوپتۇ.
تانسا ئوينىغانغا ئۇنىڭ بىر يېرى كاملاپ قالامتىمۇ؟ سىزمىزە
خەق دەي — دەيگە سالسا، ئىشنىڭ تېگى — پېيىنى چۈشەنمەي
تۇرۇپ، ئۆزىڭىزچە ئۇچۇپ كەتسىڭىزمۇ بولمايدۇ. سىز دېگەن
ھاكىمنىڭ خوتۇنى، ھازىر دېگەن نەۋاخ. كادىر دېگەن خەقچۇ،
قاراڭ، ئەللىكىنچى يىللارنىڭ ئاخىرى ئاتمىشىنچى يىللارنىڭ
بېشىدىمۇ تانسا ئوينايتتى. ھازىر دېگەن ئېچىۋېتىلگەن دۇنيا
تۇرسا، تانسا ئوينىمايتتىمۇ؟ شۇمۇ گەپ بولدىمۇ؟ ئۇنىڭ ئۇس-
تىگە سىزنىڭ ئېرىڭىز ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرگەن تۇرسا،
شۇنىڭغىمۇ ھەيران قالغۇلۇقمۇ؟ ھاكىم ئاكىڭىز سەھرالىق توم-
پاي تۇرۇپمۇ تانسىنى مەندىن ياخشى ئوينايدۇ دەڭا!

— سىلىمۇ تانسا بىلەمدىلا؟ — ئەتىدىن بېرى ئۇستاز
ئالدىدا ئەدەپ بىلەن ئولتۇرغان ئوقۇغۇچىدەك، ئۈن — تىنسىز
تىڭشاپ ئولتۇرغان ئايىمنىسا ئاران دېگەندە زۇۋانغا كەلدى.

— بىلمەمتىكەن؟ — سابىق ھاكىمنىڭ خوتۇنى سېمىز
گەۋدىسىنى سەل كۆتۈرۈپ قويۇپ دېدى، — ئۇ چاغلاردا، مەن
دېگەن ھازىرقىدەك مۇنداق كالامپاي ئەمەس، شۇنداق چاققان،
قۇرغۇيدەك چوكان ئىدىم. تانسا بار دېدىمۇ، قاتنىشاتتىم — دە

مەيداندا كىشىلەرنىڭ كۆزلىرىدىن ئوت چىقىرىۋېتەتتىم. ئەمدى قېرىدىم، ماغدۇردىن كەتتىم، ھەتتەكەي!

— مۇنداق دېسىلە.

— شۇنداق. سىزمىچۇ، ئېرىڭىزنىڭ كەينىدە گەپ تېپىپ يۈرىدىغان ساجىدەكتەك نېمىلەرنىڭ گېپىنى ئاڭلىماڭ. ھە، قېنى چايغا بېقىڭ. ئۆزىڭىزنى ئازادە تۇتۇڭ. سىزمۇ مەكتەپ كۆرگەن ھاكىم خېنىم بولغاندىكىن ۋاقىت چىقىرىپ تانسا ئۆگىنىڭ، ئېرىڭىزغا ياندىش بولسىڭىز، ھېچكىم ئۇنى سىزدىن تارتىۋالالمايدۇ.

— مەن تانسا ئۆگىنەمدىمەن؟!

— ئەلۋەتتە، بۇنىڭ ھېچقانداق يامىنى يوق.

— . . .

— بولمىسا، مۇنداق قىلساقمۇ بولىدۇ. بىزنىڭ خاسىيەت قىز سىزگە تانسا ئۆگىتىپ قويسۇن، ھاكىم كاماندىروپكىغا كەتكەن ئەپچىل پەيتتىن پايدىلىنىپ، سىزگە شۇنداق ئۆگىتەيلىكى، ھاكىممۇ قايتىپ كەلگەندىكىن سىزنى كۆرۈپ ھاڭ-تاڭ قالسۇن. قانداق، بولامدۇ؟ شۇنداق قىلايلى، شۇنچىلىك ئىشقىمۇ كۆڭلىڭىزنى بۇزۇپ، دەرد-ئەلەم چېكىپ يۈرمەڭ. يېڭىچە ئادەم دېگەن يېڭىچە ياشاشنى بىلىشى كېرەك. توغرىمۇ؟

— چۈشەندىم، ئايىمىنىسانىڭ غەشلىككە تولغان كۆڭلى ئارامىغا چۈشتى. ئەمدى ئۇنىڭغا ھاكىمنىڭ بۇ مېھمانخانىسى تېخىمۇ ئىللىق كۆرۈنۈشكە باشلىدى. داستىخاندىكى نازۇ نېمەتلەردىن تارتىپ تامدىكى سۈرەتلەرگىچە، بارلىقى ئۇنىڭغا قاراپ كۈلۈمسىرەۋاتقاندەك قىلاتتى.

مانا، كۈتكەن پەيت ئاخىرى يېتىپ كەلدى. تۇرسۇن ھاكىم يۇقىرىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى بويىچە تىيەنجىنگە ئۈچ ئايلىق ۋەزىپە بىلەن نۇقتىدا تۇرۇشقا كەتتى. ئايىمىنىسا ئېرىنى ئىنتايىن خۇشال-خۇرام ۋە قىيالماسلىق ئىچىدە ئۇزاتتى. تۇرسۇن

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com